

EURÓPAI ADATVÉDELMI BIZTOS

Összefoglaló az európai adatvédelmi biztosnak az egységes digitális portálra vonatkozó javaslatra és az „egyszeri adatszolgáltatás” elvére vonatkozó véleményéről

(A vélemény teljes szövege angol, francia és német nyelven megtalálható az európai adatvédelmi biztos honlapján: www.edps.europa.eu)

(2017/C 340/03)

A javaslat az egyik első olyan uniós eszköz, amely kifejezetten említi és végre is hajtja az „egyszeri adatszolgáltatás” elvét, amely elv célja, hogy az állampolgároknak és vállalatoknak ugyanazt az adatot egyszeri adatszolgáltatás alkalmával kelljen megadniuk a közigazgatás részére, amely azután ismételt felhasználhatja a már megadott információkat. A javaslat célja, hogy bizonyos határon átnyúló eljárások (pl. diploma elismerésére irányuló kérelem) esetében a igazolások cseréjét a felhasználó kifejezett kérelmével kezdeményezze, és arra a Bizottság és a tagállamok által olyan közösen létrehozott technikai rendszerben kerüljön sor, amely beépített betekintési mechanizmussal biztosítja a felhasználó számára az átláthatóságot.

A európai adatvédelmi biztos üdvözli a Bizottságnak a közigazgatási szolgáltatások modernizálására irányuló javaslatát és értékeli, hogy a Bizottság aggodalommal figyeli, milyen hatással lehet a jelen javaslat a személyes adatok védelmére. A vélemény kiadására a Bizottság és a Parlament kifejezett kérésére került sor. További lendületet kapott az észt elnökség prioritásai miatt is, amelyben kifejezetten is szerepel a „digitális Európa és az adatok szabad áramlása”.

Az európai adatvédelmi biztos amellet, hogy konkrét javaslatokat kínál a jogalkotás minőségének javítása érdekében, meg kívánja ragadni az alkalmat, hogy bevezető áttekintést nyújtson az „egyszeri adatszolgáltatás” elvéhez kapcsolódó főbb kérdések terén, habár az ilyen meglátások nem feltétlenül kapcsolódnak közvetlenül a javaslathoz annak jelen formájában. Ezek részletezve az adatkezelés jogalapjához, a célhoz kötöttséghez és az érintettek jogaihoz kapcsolódnak. Az európai adatvédelmi biztos hangsúlyozza, hogy annak érdekében, hogy az uniós szintű „egyszeri adatszolgáltatás” elvének végrehajtása sikeres legyen, és biztosítani lehessen a határon átnyúló, jogszerű adatcserét, az „egyszeri adatszolgáltatás” elvét a meglévő adatvédelmi elvekkel összhangban kell bevezetni.

A javaslatot illetően az európai adatvédelmi biztos támogatja azokat az erőfeszítéseket, amelyek célja biztosítani az egyéneknek az irányítást a személyes adataik felett, megkövetelve „a felhasználó kifejezett kérését” mielőtt a igazolásoknak bármiféle átadására sor kerülhetne a hatáskörrel rendelkező hatóságok között (12. cikk (2) és (4) bekezdése), valamint, hogy felkínálja a felhasználónak, hogy „betekinthessen” az átadandó igazolásokba (12. cikk (2) bekezdésének e) pontja); Az európai adatvédelmi biztos üdvözli egyben az IMI rendelet módosításait is, amelyek megerősítik és naprakésszé teszik az IMI koordinált felülvizsgálati rendszerére vonatkozó rendelkezéseket, és amelyek lehetővé teszik az Európai Adatvédelmi Testület (a továbbiakban: EAT) részére, hogy részesüljön az IMI által nyújtott technikai lehetőségekből az információcsere érdekében az általános adatvédelmi rendelet (a továbbiakban: ÁAR) keretében.

A vélemény számos kérdés vonatkozásában tartalmaz ajánlásokat, az igazolások határon átnyúló átadásának jogalapjára, a célhoz kötöttségre, az „egyszeri adatszolgáltatás elve” hatályának korlátjaira és a felhasználói ellenőrzés gyakorlati kérdéseire vonatkozóan. A főbb ajánlások egyértelművé teszik, hogy a javaslat nem ad jogalapot a technikai rendszer használatára az információcsere során a felsorolt négy irányelvben foglalt vagy egyébként a vonatkozó uniós vagy a nemzeti jog által meghatározott célokra felül, illetve hogy a javaslat nem tűzi ki céljául az ÁAR szerinti célhoz kötöttség elvének korlátozását; mindezek mellett egyértelművé tesz a felhasználói ellenőrzés gyakorlati alkalmazásával kapcsolatos számos kérdést. Az IMI rendelet módosításaival kapcsolatban az európai adatvédelmi biztos azt javasolja, hogy az IMI rendelet melléklete egészüljön ki az ÁAR-rel, hogy az IMI felhasználási lehetőségei közé az adatvédelem is bekerülhessen.

1. BEVEZETÉS ÉS HÁTTÉR

2017. május 2-án az Európai Bizottság (a továbbiakban: Bizottság) elfogadta az információkhoz, eljárásokhoz, valamint segítségnyújtó és problémamegoldó szolgáltatásokhoz hozzáférést biztosító egységes digitális portál létrehozásáról és az 1024/2012/EU rendelet módosításáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendelet javaslatát⁽¹⁾ (a továbbiakban: javaslat).

⁽¹⁾ Javaslat az Európai Parlament és a Tanács rendelete az információkhoz, eljárásokhoz, valamint segítségnyújtó és problémamegoldó szolgáltatásokhoz hozzáférést biztosító egységes digitális portál létrehozásáról és az 1024/2012/EU rendelet módosításáról, COM(2017) 256 final, 2017/0086 (COD) (a továbbiakban: javaslat).

A javaslat célja az állampolgárok és a vállalatok határon átnyúló tevékenységének megkönnyítése felhasználóbarát hozzáférést biztosítva egy egységes digitális portálon keresztül a tájékoztatáshoz, eljárásokhoz, támogatáshoz és problémamegoldási szolgáltatáshoz, hogy gyakorolhassák az egységes belső piaccal kapcsolatos jogukat. Ebben a vonatkozásban a javaslat fontos kezdeményezés a Bizottság mélyebb és igazságosabb belső piac és a digitális egységes piac létrehozására irányuló folyamatában ⁽¹⁾.

A javaslat 4–6. cikke bemutatja azokat a „portál szolgáltatásokat”, amelyet az egységes digitális portál nyújtani fog. Ezek szorosan követik magának a javaslatnak a címét, és az alábbiakat foglalják magukban:

- az információkhoz való hozzáférés,
- az eljárásokhoz való hozzáférés, valamint
- a segítségnyújtó és problémamegoldó szolgáltatásokhoz való hozzáférés.

Fontos felhívni a figyelmet arra is, hogy a javaslat a 36. cikkben javaslatot tesz a belső piaci információs rendszer (a továbbiakban: IMI) működésének jogalapját ⁽²⁾ létrehozó (EU) 1024/2012 rendelet (a továbbiakban: IMI rendelet) ⁽³⁾ számos rendelkezésének módosítására.

A javaslat az egyik első olyan uniós eszköz, amely kifejezetten említi és végre is hajtja az „egyszeri adatszolgáltatás” elvét. ⁽⁴⁾ A javaslat az alábbiak szerint hivatkozik az egyszeri adatszolgáltatás elvére és annak előnyeire: „a polgároknak és a vállalkozásoknak a határokon átnyúló információcseré esetében nem kell több alkalommal ugyanazokat az információkat benyújtaniuk a hatóságok részére” ⁽⁵⁾. A javaslat célja, hogy bizonyos eljárások esetében a igazolások cseréjét a felhasználó kérelmével kezdeményezze, és arra a Bizottság és a tagállamok által közösen létrehozott technikai rendszerben kerüljön sor ⁽⁶⁾ (bővebben lásd az alábbi 3. pontot).

A vélemény válasz az európai adatvédelmi biztosnak mint független felügyeleti hatóságnak a javaslatra vonatkozó véleményét kérő, a Bizottságtól és ezt követően az Európai Parlamenttől (a továbbiakban: Parlament) külön-külön érkezett megkeresésre. Az adatvédelmi biztos üdvözlö, hogy mindkét intézmény egyeztetést folytatott vele. A javaslat elfogadását megelőzően a Bizottság informális egyeztetést folytatott az európai adatvédelmi biztossal.

Az európai adatvédelmi biztos tudomásul veszi és üdvözlö a Bizottság arra irányuló javaslatát, hogy a közigazgatási szolgáltatásokat úgy modernizálják, hogy az információ elérhetőségét, minőségét és hozzáférhetőségét az egész Európai Unióban megkönnyítsék. Rávilágít különösen arra, hogy az „egyszeri adatszolgáltatás” elve hozzájárulhat ezekhez a célkitűzésekhez, feltéve, hogy az megfelel az alkalmazandó adatvédelmi jognak és tiszteletben tartja az egyének alapvető jogait.

Az európai adatvédelmi biztos értékeli, hogy a Bizottság és a Parlament aggodalommal figyeli, milyen hatással lehet a jelen javaslat a személyes adatok védelmére. Üdvözlö, hogy számos informális javaslatát figyelembe vették. Különösen támogatja:

- azokat az erőfeszítéseket, amelyek célja biztosítani, hogy az egyének továbbra is ellenőrzésük alatt tarthassák személyes adataikat, megkövetelve „a felhasználó kifejezett kérését”, mielőtt az igazolásoknak bármiféle átadására sor kerülhetne a hatáskörrel rendelkező hatóságok között (12. cikk (4) bekezdése), valamint, hogy felkínálja a felhasználónak, hogy „betekintessen” az átadandó igazolásokba (12. cikk (2) bekezdésének e) pontja),
- az erőfeszítéseket, hogy meghatározza az „egyszeri adatszolgáltatás” elvének alkalmazási területét (12. cikk (1) bekezdése), valamint
- a felhasználói visszajelzések és statisztikák érdekében történő adatgyűjtés esetén a névtelen illetve összesített adatok gyűjtésére vonatkozó kifejezett követelmény (21–23. cikk),
- továbbá üdvözlö az IMI rendelet javasolt módosítását, amely megerősíti és naprakésszé teszi az IMI által elvárt összehangolt felügyeleti rendelkezéseit a konzisztens és koherens megközelítés biztosítása érdekében (36. cikk (6) bekezdésének b) pontja),

⁽¹⁾ A javaslat indokolása, 2. o.

⁽²⁾ Lásd még: az európai adatvédelmi biztos 2011. november 22-i véleménye a belső piaci információs rendszer (IMI) keretében történő igazgatási együttműködésről szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletről irányuló bizottsági javaslatról (a továbbiakban: IMI), elérhető a következő helyen: https://edps.europa.eu/sites/edp/files/publication/11-11-22_imi_opinion_hu.pdf

⁽³⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2012. október 25-i 1024/2012/EU rendelete a belső piaci információs rendszer keretében történő igazgatási együttműködésről és a 2008/49/EK bizottsági határozat hatályon kívül helyezéséről (a továbbiakban: IMI-rendelet; HL L 316., 2012.11.14., 1. o.).

⁽⁴⁾ Lásd még a(z) ... rendelettel [ESC-rendelet] bevezetett európai szolgáltatási e-kártya jogi és működési keretéről szóló európai parlamenti és tanácsi rendelet tervezetének 14. cikkét, COM(2016) 823 final, 2016/0402(COD).

⁽⁵⁾ Lásd a javaslat (28) preambulumbekzdését.

⁽⁶⁾ A javaslat 12. cikkének (1) és (4) bekezdése.

- végezetül szintén üdvözli azokat az általános rendelkezéseket, amelyek elkötelezettséget mutatnak az egyének alapvető jogainak tisztelete iránt, beleértve a személyes adatok védelmét is (pl. mint ami a (43), (44) preambulumbekendésekben vagy a 29. cikkben található).

A jelen javaslat célja, hogy konkrét ajánlásokat adjon a fennmaradó adatvédelmi aggályok kezelésére és így tovább javítsa a jogalkotás minőségét (lásd az alábbi 3. pontot). A fent felsorolt három portál szolgáltatás közül a jelen vélemény az 5. cikk szerinti „*eljárásokhoz való hozzáférésre*” összpontosít, különösen a 12. cikk szerinti „*az igazolások határokon átnyúló cseréj[ér]e az illetékes hatóságok között*”, mivel ezek a leglényegesebb rendelkezések a személyes adatok védelme terén. A javaslat fennmaradó része (beleértve az információkhoz való hozzáférést és a hozzáférést a segítségnyújtó és problémamegoldó szolgáltatásokhoz) kevesebb aggályt vet fel. Továbbá az európai adatvédelmi biztos röviden kitér az IMI rendelet egyes módosításainak kérdéseire.

Emellett az európai adatvédelmi biztos meg kívánja ragadni az alkalmat, hogy bevezető áttekintést nyújtson az „egyszeri adatszolgáltatás” elvéhez kapcsolódó főbb kérdések terén, habár az ilyen meglátások nem feltétlenül kapcsolódnak közvetlenül a javaslatához annak jelen formájában (lásd az alábbi 2. pontot).

4. KÖVETKEZTETÉSEK

Az európai adatvédelmi biztos üdvözli a Bizottság arra irányuló javaslatát, hogy a közigazgatási szolgáltatásokat úgy modernizálják, hogy az információ elérhetőségét, minőségét és hozzáférhetőségét az egész Európai Unióban megkönnyítsék, valamint értékeli, hogy a Bizottság és a Parlament aggodalommal figyeli, milyen hatással lehet a jelen javaslat a személyes adatok védelmére.

Az európai adatvédelmi biztos amellett, hogy konkrét javaslatokat kínál a jogalkotás minőségének javítása érdekében, meg kívánja ragadni az alkalmat, hogy bevezető áttekintést nyújtson az „egyszeri adatszolgáltatás” elvéhez kapcsolódó főbb kérdések terén, habár az ilyen meglátások nem feltétlenül kapcsolódnak közvetlenül a javaslatához annak jelen formájában. Ezek különösen az alábbiakra vonatkoznak:

- az adatkezelés jogalapja,
- a célhoz kötöttség elve, valamint
- az érintettek jogai.

Az európai adatvédelmi biztos hangsúlyozza, hogy annak érdekében, hogy az uniós szintű „egyszeri adatszolgáltatás” elvének végrehajtása sikeres legyen, és biztosítani lehessen a határon átnyúló, jogszerű adatcserét, az „egyszeri adatszolgáltatás” elvét a meglévő adatvédelmi elvekkel összhangban kell bevezetni.

A javaslatra vonatkozóan az európai adatvédelmi biztos támogatja az alábbiakat:

- azokat az erőfeszítéseket, amelyek célja biztosítani az egyéneknek az irányítást a személyes adataik felett, megkövetelve „a felhasználó kifejezett kérését” mielőtt a igazolásoknak bármiféle átadására sor kerülhetne a hatáskörrel rendelkező hatóságok között (12. cikk (4) bekezdése), valamint, hogy felkínálja a felhasználónak, hogy „betekinthessen” az átadandó igazolásokba (12. cikk (2) bekezdésének e) pontja),
- az erőfeszítéseket, hogy meghatározza az „egyszeri adatszolgáltatás” elvének alkalmazási területét (12. cikk (1) bekezdése),
- továbbá üdvözli az IMI rendelet javasolt módosítását, amely megerősíti és naprakésszé teszi az IMI által elvárt összehangolt felügyelet rendelkezéseit a konzisztens és koherens megközelítés biztosítása érdekében (36. cikk (6) bekezdésének b) pontja),
- üdvözli egyben, hogy a javaslat beemeli az uniós testületeket az IMI szereplők meghatározásának körébe, ami lehetővé teszi az Európai Adatvédelmi Testület (a továbbiakban: EAT) számára, hogy részesüljön az IMI által az információcsere érdekében nyújtott műszaki lehetőségekből.

Az adatkezelés jogalapja vonatkozásában az európai adatvédelmi biztos javasolja, hogy egy vagy több preambulumbekendés kerüljön beillesztésre annak tisztázására, hogy:

- a javaslat maga nem ad jogalapot az igazolások átadására és a 12. cikk (1) bekezdése szerinti minden igazolásátadásnak megfelelő jogalapja kell legyen máshol, pl. a 12. cikk (1) bekezdésében felsorolt négy irányelvben vagy az alkalmazandó uniós vagy nemzeti jogban,
- a 12. cikkben meghatározott technikai rendszernek az igazolások átadására történő használatának jogalapja az ÁAK 6. cikk (1) bekezdésének e) pontja szerinti közérdekű feladat végzése, valamint
- a felhasználóknak joguk van ellenezni személyes adataiknak kezelését technikai rendszerben az ÁAK 21. cikk (1) bekezdésével összhangban.

A célhoz kötöttségre figyelemmel az európai adatvédelmi biztos javasolja, hogy egy vagy több preambulumbekzdés kerüljön beillesztésre annak tisztázására, hogy:

- a javaslat nem ad jogalapot a technikai rendszer használatára az információcsere során a felsorolt négy irányelvben foglalt vagy egyébként a vonatkozó uniós vagy a nemzeti jog által meghatározott célokon felül,
- a javaslat semmilyen formában nem tűzi ki céljául az ÁAR 6. cikkének (4) bekezdése és 23. cikkének (1) bekezdése szerinti célhoz kötöttség elvének korlátozását.

A „kifejezett kérés” fordulattal kapcsolatban az európai adatvédelmi biztos azt javasolja, hogy a javaslat tegye egyértelművé (lehetőleg anyagi jogi rendelkezésekben):

- mitől lesz egy kérés „kifejezett” és annak mennyire kell konkrétnek lennie,
- a kérést a 12. cikk (1) bekezdése szerinti technikai rendszeren keresztül is meg lehet-e tenni,
- mik a következményei annak, ha a felhasználó nem tesz „kifejezett kérést”, valamint
- visszavonható-e az ilyen kérés. (A részletes ajánlásokért lásd a fenti 3.3 pontot).

A „betekintés” kérdésével kapcsolatban az európai adatvédelmi biztos javasolja, hogy:

- a javaslat tegye egyértelművé, hogy milyen választási lehetőségei vannak a felhasználónak, aki „betekintést” kér az átadásra kerülő adatokba,
- különösen a 12. cikk (2) bekezdésének e) pontjában egyértelművé kell tenni, hogy a felhasználónak a betekintés lehetőségét észszerű időn belül kell biztosítani még azt megelőzően, hogy az igazolást a címzett megkapná; valamint hogy az igazolás átadására irányuló kérelmét visszavonhatja (lásd ehhez kapcsolódóan a „kifejezett kérésre” vonatkozó korábbi ajánlásainkat),
- ez megtehető pl. az alábbi fordulat beillesztésével a 12. cikk (2) bekezdése e) pontjának szövegébe: „mielőtt az a kérelmező hatóságnak megküldésre kerül, és a kérést bármikor visszavonhatja”.

Figyelemmel az igazolás meghatározására és az érintett online eljárásokra, az európai adatvédelmi biztos az alábbi ajánlásokat teszi:

- a 3. cikk (4) bekezdésében a 2. cikk (2) bekezdésének b) pontjára történő hivatkozás helyébe a 12. cikk (1) bekezdésére történő hivatkozás lépjen, vagy kerüljön sor más jogalkotási megoldásra, amely azonos hatást ér el,
- az európai adatvédelmi biztos továbbá hangsúlyozza, hogy üdvözli a javaslat erőfeszítéseit az információcsere korlátozására, hogy az csak a II. mellékletben felsorolt online eljárásokra és a négy, kifejezetten felsorolt irányelvre vonatkozzon,
- ennek megfelelően azt ajánlja, hogy a javaslat hatálya maradjon egyértelműen meghatározva, továbbra is szerepeljen benne a II. melléklet és a hivatkozás a négy kifejezetten felsorolt irányelvre.

Végezetül az európai adatvédelmi biztos a következőket ajánlja:

- az IMI rendelet melléklete egészüljön ki az ÁAR-rel, hogy az IMI felhasználási lehetőségei közé az adatvédelem is bekerülhessen, valamint
- az adatvédelemért felelős felügyeleti hatóságok mint segítségét és problémamegoldási szolgáltatásokat nyújtó hatóságok kerüljenek felvételre a III. mellékletbe.

Kelt Brüsszelben, 2017. augusztus 1-jén.

Giovanni BUTTARELLI
európai adatvédelmi biztos